

Тетяна Павлюк

ПЕРЕДВСТУПНА ДОПОМОГА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ХОРВАТІЇ

Проаналізовано систему та інструменти передвступної фінансової допомоги країнам-кандидатам на членство в Європейському Союзі на прикладі Хорватії, зроблено огляд основних програм передвступної допомоги, проаналізовано механізм їх функціонування, ефективність застосування у специфічних сферах, які потребують реформування в Хорватії.

Ключові слова: *Європейський Союз, програма передвступної допомоги, Хорватія, CARDS, IPA, ISPA, PHARE, SAPARD.*

Татьяна Павлюк. Предвступительная помощь Европейского Союза для Хорватии

Проанализирована система и инструменты предвступительной финансовой помощи странам-кандидатам на членство в Европейском Союзе на примере Хорватии, сделан обзор основных программ предвступительной помощи, проанализирован механизм их функционирования, эффективность применения в конкретных областях, требующие реформ в Хорватии.

Ключевые слова: *Европейский союз, программа предвступительной помощи, Хорватия, CARDS, IPA, ISPA, PHARE, SAPARD.*

Tetyana Pavlyuk. Pre-accession EU assistance to Croatia

The system and the instruments of pre-accession EU assistance to EU candidate countries on example of Croatia are analysed in this article. It was made a brief analysis of main pre-accession EU assistance programs, their mechanism of functioning, effectiveness of application in special ambits that need to be reformed in Croatia.

Keywords: *CARDS, Croatia, European Union, IPA, ISPA, PHARE, pre-accession EU assistance programs, SAPARD.*

Процес приєднання держав до ЄС є складним та багатограним. Неможливо лишити поза увагою фінансовий аспект процесу переговорів та наближення до стандартів ЄС, адже реформування внутрішньої системи економіки, політики, соціальної системи держави неможливе без фінансової допомоги. Фінансова допомога ЄС своїм

майбутнім членам має на меті допомогти їм ефективніше проводити необхідні на шляху до ЄС політичні й економічні реформи.

Передвступна фінансова допомога визначається, виходячи зі специфічних потреб кожної країни. Наприклад, для Хорватії вона сконцентрована на розбудові інституцій і підготовці до імплементації Спільної сільськогосподарської політики ЄС. Для Македонії кошти йдуть на реформи в сфері державного адміністрування, судочинства й поліції, для покращення місцевої інфраструктури, на ухвалення й імплементацію законодавства ЄС, на підготовку до імплементації політики солідарності та політики розвитку сільськогосподарських регіонів. Допомога Туреччині концентрується на підтримці стабільності інституцій, гарантуванні фундаментальних прав і свобод, розвитку демократії та зміцненні принципу верховенства права, дотриманні стандартів захисту національних меншин, розвитку громадянського суспільства. Крім того, допомогу ЄС спрямовано на підготовку країни до імплементації політики солідарності та політики розвитку сільськогосподарських регіонів. Для Албанії, Боснії й Герцеговини, Чорногорії та Сербії фінансова допомога сфокусована на покращенні управління, утвердженні верховенства права, підтримці економічного та соціального розвитку, допомозі цим країнам адаптувати своє законодавство до законодавства ЄС та ефективно його виконувати. Фінансова підтримка для Косово стосується дотримання положень майбутнього статусу регіону. Особлива увага спрямована на розвиток стабільного, сучасного, демократичного й багатостічного суспільства, базованого на дотриманні верховенства права [3, 5, 6].

Варто також відзначити, що обсяги фінансової допомоги ЄС тій чи іншій третій країні безпосередньо залежать від рівня її відносин з ЄС. Закономірно, що найбільші кошти у розрахунку на душу населення отримують країни-кандидати на членство в ЄС, значно менші асигнування виділяються на потенційних країн-кандидатів, ще менша допомога надається країнам зі статусом сусідів ЄС. Наприклад, у 2006 р. Хорватія одержала 140 млн. євро передвступної допомоги, тоді як у рамках чинної на той час програми CARDS Албанії було виділено лише 45,5 млн. євро (населення – 3,2 млн.). У свою чергу, в рамках програми TACIS Молдова отримала 42 млн. євро на період 2005–2006 рр. (населення – 4,2 млн.), а Україна – 212 млн. євро на період 2004–2006 рр. [1].

Розглядаючи фінансову передвступну допомогу для Хорватії, варто говорити про наступні програми передбачені фондами ЄС: CARDS, PHARE, ISPA, SAPARD, IPA.

Програма CARDS (англ. – Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization) була ухвалена Постановою Ради ЄС №2666/2000 від 5 грудня 2000 року та передбачена на період до 31 грудня 2006 року. Загальна вартість програми становила 4,86 мільярдів євро, а державами-користувачами програми стали Албанія, Боснія та Герцеговина, Чорногорія, Хорватія, Македонія та Сербія.

Програма CARDS поділяється на дві складові: національну та регіональну. Національна складова передбачена для кожної країни-учасниці програми окремо, тоді як регіональна складова фінансує діяльність більшої кількості держав-учасниць програми у регіоні, в яких спільна діяльність дає ефективніші результати [13, 15].

Загальний розподіл коштів для Хорватії в рамках національної складової програми CARDS в період від 2001 до 2004 року становив 262 мільйони євро, тоді як загальна сума коштів, виділених для Хорватії в рамках регіональної складової програми CARDS, становила 179,6 мільйонів євро на період від 2001 до 2006 років.

Згідно з Постановою про CARDS Ради ЄС засоби допомоги використовувалися для:

- повернення біженців;
- створення інституційної та законодавчої бази для підтримки демократії, верховенства права і права меншин, розвитку громадянського суспільства, свободи слова та боротьби проти організованої злочинності;
- економічних реформ;
- соціального розвитку з особливим акцентом на зменшенні бідності, гендерній рівності, розвитку освіти, підготовки професійних кадрів, відновлення навколишнього середовища;
- розвитку відносин між державами-користувачами та ЄС;
- сприяння регіональній, прикордонній та міжрегіональній співпраці між державами-користувачами та державами-членами ЄС [16].

Сфери, які фінансувалися програмою CARDS в Хорватії, детально визначені у Стратегії Європейської Комісії для Хорватії на період 2002–2006 роки і у додаткових Багаторічних індикативних програмах для Республіки Хорватії на період 2002–2004 роки. Щодо регіональної складової програми CARDS, то вона регулювалася Регіональною стратегією для Хорватії на період 2002–2006 роки та багаторічними індикативними регіональними програмами на період 2002–2004, 2005–2006 роки. Хорватія після отримання статусу держави-кандидата на членство в ЄС і відкриття передвступних програм PHARE, ISPA, SAPARD, відносно закінчення 2004-го бюджетного року, пере-

стала бути користувачем національної складової програми CARDS, але продовжувала співпрацювати в імплементації проектів CARDS, в тому числі і в регіональних проектах

Управління програмою CARDS відбувалося частково за централізованою і децентралізованою моделями, відповідно до яких за фінансове управління програмою відповідала Делегація Європейської Комісії. Друга частина програми CARDS 2003 та 2004 років управлялася відповідно до централізованої моделі, згідно з якою фінансовим управлінням займалося Центральне агентство фінансування та договорів при Міністерстві фінансів.

Управління національною складовою програми відбувалося як за централізованою, так і децентралізованою моделлю. Це означає, що фінансове керівництво централізованими проектами програми здійснювала Делегація Європейської Комісії в ЄС, тоді як децентралізовані проекти CARDS контролювалися Центральним агентством фінансування та договорів при Міністерстві фінансів [5, 16, 17].

Іншою більш спеціалізованою програмою передвступної допомоги є програма SAPARD (англ. – Special pre-accession Assistance for Agriculture and Rural Development), яка почала діяти в червні 1999 року згідно з Постановою Ради ЄС № 1268/1999 як програма надання допомоги в секторі сільськогосподарського розвитку та підготовки держави-кандидата для користування сільськогосподарським та рибальським фондом після отримання статусу держави-члена ЄС.

Загальною метою програми SAPARD є допомога державам-кандидатам для набуття повноправного членства в ЄС, що пов'язано з:

- вирішенням проблем структурних адаптацій в секторі сільського господарства та в сільських регіонах для посилення конкурентності відносно ринку ЄС, а також підвищення якості життя в сільських регіонах.

- приготуванням до застосування правового доробку ЄС в рамках спільної сільськогосподарської політики ЄС через її право, адміністративні та інституціональні тренінги [4, 20].

В Хорватії програма SAPARD проводилася на основі Плану розвитку сільського господарства та сільських регіонів на 2005–2006 роки, відповідно до Багаторічної угоди про фінансування між ЄС та Хорватією. На основі цих документів серед цілей програми SAPARD в Хорватії виділяють вдосконалення сільськогосподарського сектору шляхом проведення таких заходів:

- вдосконалення якості продукції, зменшення виробничих витрат, стимулювання конкуренції, модернізація виробничої системи, змен-

шення рівня забруднення навколишнього середовища, досягнення гігієнічних, ветеринарних та екологічних стандартів ЄС;

- модернізація виробництва сільськогосподарської та харчової продукції, вдосконалення системи переробки відходів тваринного походження, збільшення конкуренції на ринку та досягнення гігієнічних, ветеринарних та екологічних стандартів ЄС;

- розвиток та вдосконалення основної інфраструктури, сприяння економічній та соціальній діяльності для збалансування праці, поліпшення умов життя та праці у сільських регіонах та покращення ситуації депопуляції, спонукаючи населення до перебування чи повернення до сільських регіонів;

- забезпечення закордонними спеціалістами, інформаційної та рекламної діяльності, проведення семінарів, ознайомчих поїздок, та інших необхідних заходів для освіти [20].

Планом розвитку сільського господарства та сільських регіонів передбачаються такі інвестиції:

- інвестиції у сільськогосподарські угіддя (5 мільйонів євро);
- удосконалення системи збуту продукції сільського господарства та рибальства (9,75 мільйонів євро);
- розвиток інфраструктури у сільських регіонах (10 мільйонів євро);
- технічна допомога (0,25 мільйонів євро) [20].

Органом управління здійснення програми SAPARD в Хорватії є Управління сільського розвитку – орган управління програм SAPARD/ISPA, а при Європейській Комісії за програму SAPARD відповідає Генеральний директорат сільського господарства. Оперативним проведенням програми SAPARD та здійсненням Плану розвитку сільського господарства та сільських регіонів в Республіці Хорватія займається Управління ринку та структурної підтримки при Міністерстві сільського, лісового та водного господарства [20].

Ще однією програмою передвступної допомоги є програма PHARE (англ. – Poland and Hungary: Assistance for Restructuring the Economies), започаткована в 1989 році Постановою Ради ЄС № 3906/89 як програма допомоги, передусім, для Польщі та Угорщини та іншим державам Центральної та Східної Європи з перехідною економікою. Програма була націлена на підтримку демократії, допомогу у реформуванні економіки після виходу зі складу країн-сателітів комуністичного режиму. З 1997 року програма повністю спрямована на передвступні пріоритети і стає другим фінансово-технічним інструментом передвступної стратегії для держав-кандидатів. Ця програма націлена на:

– посилення інституцій для подальшого ефективного функціонування всередині ЄС та забезпечення його правового доробку;

– посилення соціальної та економічної згуртованості в державах-кандидатах [5, 8].

Програмою PHARE виділяються кошти для так званих «гранд схем», шляхом яких надається фінансова допомога (гранди) для некомерційних проектів, які задовольняють визначені довготермінові цілі політики ЄС, відносно стратегічних пріоритетів програм ЄС. Окрім відсутності можливості отримання прибутку через проект, ця схема базується на наступному:

– має бути обов'язково забезпечене співфінансування зі сторони користувача (найчастіше 20-30%);

– неможливе ретроактивне і кумулятивне фінансування (паралельне використання двох і більше програм фінансової допомоги Європейської Комісії).

Для Хорватії ця програма стала відкритою у 2005 році, і в рамках програми для неї на період 2005–2006 рр. було виділено 167 мільйонів євро допомоги (87 мільйонів євро у 2005 та 80 – у 2006 році) та ухвалено 43 проекти, але варто зауважити, що проведення цих проектів тривало до кінця 2009 року [11].

В рамках програми PHARE 2006 року носієм проекту Підтримки підвищення конкуренції та експорту малих і середніх підприємств в Хорватії є Міністерство економіки, праці та підприємництва. Метою проекту є імплементація схеми допомоги для малого та середнього підприємництва, орієнтованого на експорт, вартістю 2,7 мільйонів євро.

Найменша частина коштів (30%), виділених на допомогу Хорватії в рамках програми PHARE, призначені для посилення інституцій, які відповідають за узгодження національного законодавства з правовим доробком ЄС та його впровадження, головним чином через проекти технічної допомоги і твінінг в державному управлінні. Проекти включають допомогу при узгодженні та використанні законодавства шляхом прямої професійної допомоги, наукової діяльності чи підготовки стратегії розвитку визначеного сектору економіки. Більшу ж частину коштів (70%) призначено для інвестування в інфраструктуру, пов'язану з впровадженням правового доробку ЄС (прилади, закупівля професійного лабораторного обладнання для контролю якості продуктів харчування, оснащення прикордонної ветеринарної служби чи модернізація пунктів перетину кордону для створення умов приєднання до Шенгенської зони), а також для вкладів у економічну та со-

ціальну згуртованість (стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, поліпшення професійної освіти та тренінгів, чи вклад у місцеву інфраструктуру) [12].

1 грудня 2005 року Європейська Комісія винесла Рішення про ухвалення Національної програми PHARE на 2005 рік. Таким чином Комісія схвалила фінансування 23 пропозицій проектів, які запропонувала Хорватія в рамках Національної програми PHARE на 2005 рік, що в загальному передбачало грант у 71,5 мільйонів євро. Решта коштів сумою від 15,5 мільйонів євро було передбачено для фінансування програми прикордонного співробітництва, горизонтальних передвступних програм, інструментів технічної допомоги, зміни податків та адміністративних витрат Європейської Комісії. Договір про фінансування Національної програми PHARE на 2005 рік підписано 17 травня 2006, тим самим відкривши користування фінансовими засобами програми PHARE за 2005 рік [11, 12].

До кінця травня 2006 року Національна координація передвступними програмами допомоги ЄС виконувала завдання Управління координації програмами допомоги і співпраці з ЄС (X Управління) Міністерства закордонних справ та європейської інтеграції. Від 1 червня 2006 року з переходом X Управління до Центрального державного управління з розвитку стратегії та координації фондів ЄС (хорв. – Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, далі SDURF), функції Національної координації взяло на себе SDURF.

9 червня 2006 року Рішенням Уряду Хорватії Мартіна Даліч, державний секретар SDURF, стала Національним координатором програм допомоги та співпраці з ЄС. Слідом за даним Рішенням 15 червня 2006 року підписано договір про децентралізацію управління передвступною допомогою між Мартіною Даліч та Міхаелем Лейхо, генеральним директором Загального управління розширення Європейської Комісії. Проведення акредитації складу управління програмою PHARE в Хорватії завершилося в лютому 2006 року, коли Європейська Комісія 7 лютого 2006 року винесла Рішення про передання фінансового управління коштами передвступної допомоги PHARE та ISPA Хорватії [11].

Програма ISPA (англ. – Instrument for Structural Policies for pre-Accession) також має на меті підготовку держав-кандидатів, пов'язану з охороною навколишнього середовища та транспортом. Ця програма була започаткована Постановою Ради ЄС, фінансова вартість програми складає за семирічний період 1 040 мільярди євро.

Основні цілі програми ISPA:

- отримання досвіду та знань про політику ЄС та процедуру користування програм передвступної допомоги;
- допомога у досягненні стандартів ЄС в захисті навколишнього середовища;
- зв'язок з трансєвропейськими транспортними мережами [17, 19].

Програмою ISPA для Хорватії виділено 60 мільйонів євро на період 2005–2006 рр. Цією програмою фінансуються проекти мінімальною сумою 5 мільйонів євро, з якої кінцевий користувач зобов'язаний забезпечити співфінансування, сума якого становить не менше 25% від загальної суми. Такими кінцевими користувачами коштів програми ISPA є центральні органи державного управління, органи місцевого самоуправління та державні підприємства. Варто відмітити, що хорватські приватні підприємці не можуть бути безпосередніми користувачами програми ISPA, проте мають можливість участі у публічних тендерах для закупівлі товару.

В сфері транспорту фінансуються проекти, які розширюють трансєвропейську транспортну мережу, пов'язуючи ЄС і держави-кандидати, національні та трансєвропейські транспортні мережі. Ці проекти спрямовані на розвиток залізної дороги, автомобільних та морських шляхів, морських портів та аеродромів. Документальну основу створення такої панєвропейської мережі становить TINA (англ. – Transport Infrastructure Needs Assessment).

У сфері захисту навколишнього середовища фінансуються проекти, які направлені на узгодження законодавства з директивами ЄС, пов'язаними з такими питаннями, а також вирішення питання стічних вод, управління стічними водами та контроль за якістю атмосферного повітря.

Згідно з Постановою Ради ЄС, кошти, виділені програмою ISPA, стали доступними для Хорватії після того, як вона отримала статус країни-кандидата на членство в ЄС. Загальна сума, виділена для держави, склала 60 мільйонів євро за період 2005–2006 років (25 мільйонів євро за 2005 рік і 35 мільйонів євро за 2006 рік) [5, 14].

На відміну від усіх інших передвступних програм ЄС, програма ISPA у випадку Хорватії готувалася один рік замість двох, частково через відносно низькі розподіли для великих інфраструктурних проектів, частково через те, що в 2007 році розпочалася нова інтегральна програма передвступної допомоги ЄС IPA. Іншими словами, Хорватія лише раз пройшла цикл, який розпочався в кінці 2004 року, а здійснення усіх проектів розпочалося протягом 2007 року. Не дивлячись

на те, що стартувала програма IPA, проекти, започатковані ISPA, проводяться і далі, проте до кінця 2010 року усі проекти вже мають бути повністю завершені, а реформована інфраструктура повинна бути готова для використання.

Основною умовою користування програмою ISPA є вироблення національної стратегічної програми у сферах транспорту та захисту навколишнього середовища – основи програми ISPA. Ці стратегічні програми мають визначити пріоритети для конкретної сфери і паралельно окреслити рамки для ідентифікації проекту, іншими словами, такі національні стратегічні програми визначають критерії, за якими обирають та оцінюють проект. Програми мають враховувати відповідне законодавство ЄС, директиви, що відносяться до відповідної сфери. В галузі транспорту передусім ідеться про директиву 1692/96, тоді як у галузі захисту навколишнього середовища до уваги беруться директиви, які передбачені інвестуванням [6, 19].

На основі Плану дій користування передвступною допомогою Уряд Хорватії Рішенням від 11 листопада 2004 року призначив відповідальних виконавців проведення програми ISPA в Хорватії, таким чином створивши інституційну основу проведення програми.

З 1 червня 2006 року за координацію програми ISPA в Хорватії відповідає SDURF, чий секретар одночасно є Національним координатором програми ISPA. До цього такими питаннями займався Міністерство закордонних справ та європейської інтеграції.

Поряд із SDURF за проведення програми відповідають Міністерство моря, туризму, транспорту та розвитку (для сфери транспорту), Міністерство фінансів (для фінансового контролю за проведенням програми), Міністерство захисту навколишнього середовища, територіального планування та будівництва (для сектору захисту навколишнього середовища), Міністерство сільського, лісового та водного господарства (для сектору водного господарства) [19].

Європейська Комісія схвалила стратегію фінансової допомоги Хорватії на період 2007–2009 роки і цим завершила стратегічне планування в рамках IPA (Instrument for Pre-accession Assistance) на цей період для кандидатів і потенційних кандидатів на вступ до ЄС. Це – Хорватія, Колишня Югославська Республіка Македонія, Туреччина, Албанія, Боснія і Герцеговина, Чорногорія, Сербія і Косово (як це визначено резолюцією Ради Безпеки ООН 1244). IPA є новим інструментом передвступної допомоги на період 2007–2013, який замінив попередні програми CARDS, PHARE, ISPA, SAPARD. Загалом, програма передвступної допомоги IPA розрахована на усіх країн-реципі-

ентів Процесу стабілізації та асоціації, проте нами було досліджено, що ІРА також поділяє усіх країн-реципієнтів на країни-кандидати і країни-потенційні кандидати, які не мають доступу до усіх компонентів програми [4]. Загальний обсяг допомоги склав за два роки 3,961 мільярда євро. Хорватія ж отримала 438,5 мільйонів євро через програму ІРА протягом 2007–2009 років. Ця сума включає фінансування специфічних програм, спрямованих на здійснення цілей політики згуртованості. Такими програмами, вартістю 180,2 мільйонів євро, за останній трирічний період є: захист навколишнього середовища (53,5 мільйони євро), транспорт (53,5 мільйони євро), розвиток регіональної конкуренції (34,9 мільйони євро), людські ресурси (38,3 мільйони євро) [6, 5].

Програма складається з таких компонентів:

1. Транзитна допомога та розбудова інституцій
 - підтримка активності, спрямованої на посилення інституційних рамок, пов'язаних із засвоєнням та проведенням у практику правового доробку ЄС;
 - потенційними користувачами цього компоненту є органи державного управління, неурядові організації, профспілки та інші неприбуткові органи.
2. Транскордонна співпраця
 - підтримка транскордонної співпраці з країнами-користувачами ІРА;
 - потенційними користувачами цього компоненту програми є прикордонні регіони, так звані жупанії з сухопутними та морськими кордонами Хорватії.
3. Регіональний розвиток
 - підтримка інфраструктурних проектів у секторі захисту навколишнього середовища, транспорту і програми стимулювання конкуренції та регіонального розвитку;
 - потенційними користувачами є органи державного управління, державні та наукові установи.
4. Розвиток людського потенціалу.
 - підтримка діяльності, спрямованої на стимулювання зайнятості населення, навчання, удосконалення та соціальне включення;
 - потенційними користувачами є органи державного управління, державні установи, соціальні партнери та неурядові організації.
5. Розвиток сільського господарства.
 - підтримка підготовки до співробітництва в рамках спільної сільськогосподарської політики та сільського розвитку;
 - потенційними користувачами є органи місцевого самоврядуван-

ня, сільськогосподарські установи та інші фізичні і юридичні особи, залежно від пріоритетних засобів.

За Компонент 1 відповідає Генеральний Директорат з розширення Європейської Комісії, який також відповідальний за загальну координацію та передвступну допомогу. Він включає інституційну структуру та асоціативні інвестиції, а також передачу та стабілізацію засобів, які ще досі залишаються необхідними в країнах Західних Балкан. Цей компонент передається країнам-реципієнтам через щорічні національні та міжнаціональні програми [10].

Компонент 2 підтримує транскордонну співпрацю між країнами-кандидатами чи потенційними кандидатами та між ними і країнами-членами ЄС. Він може також передбачати участь країн-реципієнтів в програмах Структурного фонду транскордонної співпраці та програмах для країн морського басейну в рамках інструменту європейського сусідства та партнерства. Генеральний Директорат з розширення та генеральний Директорат з регіонального розвитку Європейської комісії спільно відповідають за імплементацію компоненту 2 [9, 10].

Компоненти 3, 4 та 5 відкриті лише для країн-кандидатів, вони розроблені для відображення фондів структурного, взаємопов'язаного розвитку у сфері сільського господарства. Таким чином, вони вимагають відповідної структурної організації на місцевому рівні. Потенційні кандидати можуть використовувати схожі засоби, які застосовуються в рамках компоненту 1 [10].

Допомога згідно з програмою ІРА може здійснюватись в таких формах:

- інвестиції, матеріально-технічне забезпечення, контракти та субсидіювання;
- адміністративна співпраця, залучення експертів з країн-членів (твіннінг);
- дії ЄС в інтересах країн-реципієнтів;
- засоби підтримки процесів імплементації та контролю за здійсненням програм;
- бюджетна допомога [9].

За загальну координацію ІРА в Хорватії відповідає SDURF. А за фінансове управління ІРА відповідає Міністерство фінансів Республіки Хорватії. Так як ІРА стартував у 2007 році, то перший тендер для Республіки Хорватії було оголошено на початку 2008 року. У 2007 році держава перейняла ряд видів діяльності, пов'язаної зі створенням структур для управління програмою, а також їх акредитацією з боку Європейської Комісії. Значна частина такої діяльності відно-

ситься до розробки оперативного плану в рамках компонентів програми з метою артикуляції потенціалу розвитку [18].

Виходячи з того, що держави-кандидати на членство мають найкращим чином підготуватися до самостійного управління фондами ЄС після вступу, і цим самим показати свою зрілість як майбутня держава-член, від держав-кандидатів вимагається управління програмою ІРА на децентралізованій основі. Тому Хорватія має максимально використати попередній свій досвід, отриманий у процесі акредитації та передачі повноважень фінансового управління програм PHARE, ISPA, SAPARD.

Очікується, що після вступу Хорватії до ЄС держава зможе використовувати інвестиційні стимулювання у розмірі до 2,2 мільйонів євро протягом 2012 та 2013 років, що в 20 разів більше від суми, яку отримує Республіка Хорватія зараз через програму ІРА. Ці кошти будуть виділені на програми у таких сферах :

- транспортна інфраструктура залізничних шляхів, внутрішніх водних шляхів, аеродромів та морських портів з наголошенням на розширення панєвропейських транспортних шляхів;

- інфраструктура захисту навколишнього середовища щодо стічних вод;

- інвестиції для стимулювання конкуренції та працевлаштування в малих та середніх підприємствах [18].

У 2007–2013 рр. ЄС надає 50 млрд. євро на зовнішню діяльність з метою утвердити за собою статус регіонального лідера та впливового гравця на міжнародній арені. Для забезпечення більшої ефективності та цілісності зовнішніх дій ЄС з 2007 року вони фінансуються у рамках шести “фінансових інструментів”: ІРА, який пошириться на країн-кандидатів (Туреччина, Хорватія, Македонія) та потенційних країн-кандидатів на приєднання до ЄС (решта країн Західних Балкан); європейський інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП), який охоплює країн-сусідів розширеного ЄС зі Східної Європи, Закавказзя та Південного Середземномор'я; інструмент співпраці з питань розвитку та економічної співпраці, який стосується країн, що розвиваються, не охоплених ЄІСП; зрештою, інструменти стабілізації, гуманітарної та макрофінансової допомоги, що спрямовуються на допомогу будь-яким третім країнам, які переживають політичну, фінансову чи гуманітарну кризу [1, 5, 6]. Реформування зовнішньополітичних фінансових інструментів Союзу відповідає нинішній стратегії розширення ЄС, розробленій Європейською Комісією. Проголошена нею «консолідація» політики розширення означає, що у близькій та серед-

ній перспективі Спільнота повинна зосередитися на поступовому поглинанні країн Західних Балкан, утримуючись від нових зобов'язань щодо розширення на східноєвропейські країни [1].

Таким чином, проаналізувавши програми фінансової допомоги ЄС для поступового розвитку та структурних реформ у Хорватії, слід відзначити, що система фінансового забезпечення наближення держави до стандартів ЄС є структурованою та доцільною, вона втілена в рамках кількох спеціалізованих програм фінансового забезпечення та низки регіональних фондів, ефективно застосування яких та кількість виділених коштів, порівняно з іншими державами-користувачами фондів ЄС, показує результативність усього процесу приєднання Хорватії до ЄС.

Джерела та література

1. Бюджет консолідації. Володимир Посельський. Міжнародна політика. Влада. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/52186/>.
2. Досвід Польщі: ринки м'яса та молока. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2019&number=63>
3. Майбутнім членам ЄС виділено майже 4 мільярди євро. – Режим доступу: <http://www.loga.gov.ua/oda/about/depart/media/euchoice/partnership/eurobulletin/>
4. САПАРД програма. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/SAPARD>
5. Bisera Fabrio. Hrvatska gubi 750 milijuna eura // Globus. – Zagreb. – EuropaPress holding, 2008. – Broj 893. – S. 15 – 17.
6. Bisera Fabrio. Zasto sam potpisao document o ZERP-u // Globus. – Zagreb. – EuropaPress holding, 2008. – Broj 892. – S. 12 – 13.
7. EU fondovi otvoreni za Hrvatsku. – Режим доступу: <http://www.projektnoavjetovanje.hr/index.php?opt=news&act=list&id=2&lang=hr>
8. Hrvatska: Strukturni instrumenti za predpristupanje. – Режим доступу: ec.europa.eu/regional_policy/atlas/croatia/factsheets/pdf/fact_hr_hr.
9. Instrument for pre-accession assistance (IPA). – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/financial-assistance/planning-ipa_en.htm
10. Instrument for pre accession assistance «ipa» – Questions and Answers. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/enlargement/questions_and_answers/assistance_ipa_en.htm
11. Opće informacije o programu Phare. – Режим доступу: <http://www.strategija.hr/Default.aspx?sec=35>
12. PHARE 2005 – Prilagodba inspekcije zaštite okoliša za provedbu novog nacionalnog zakonodavstva u području zaštite okoliša. – Режим доступу: <http://www.ifenel.hr/O-projektu.aspx>
13. Područja djelovanja. – Режим доступу: <http://www.projektnoavjetovanje.hr/index.php?opt=news&act=list&id=1&lang=hr>

14. Povjerenik Samecki potiče Hrvatsku da investicije EU-a koristi kao odskočnu dasku za gospodarski rast. – Режим доступу: <http://www.delhrv.ec.europa.eu/?lang=hr&content=2262>

15. Predpristupni fondovi trening za članstvo u EU. – Режим доступу: <http://www.suvremena.hr/1611.aspx>

16. Program CARDS. – Режим доступу: <http://www.strategija.hr/Default.aspx?sec=38>

17. Programi EU otvoreni za Hrvatsku. – Режим доступу: <http://www.hamag.hr/kat-euinfo.asp?EUinfoID=18>

18. Program IPA. – Режим доступу: <http://www.strategija.hr/Default.aspx?sec=34>

19. Program ISPA. – Режим доступу: <http://www.strategija.hr/Default.aspx?sec=36>

20. Program SAPARD. – Режим доступу: <http://www.strategija.hr/Default.aspx?sec=37>